ÇINARALTI

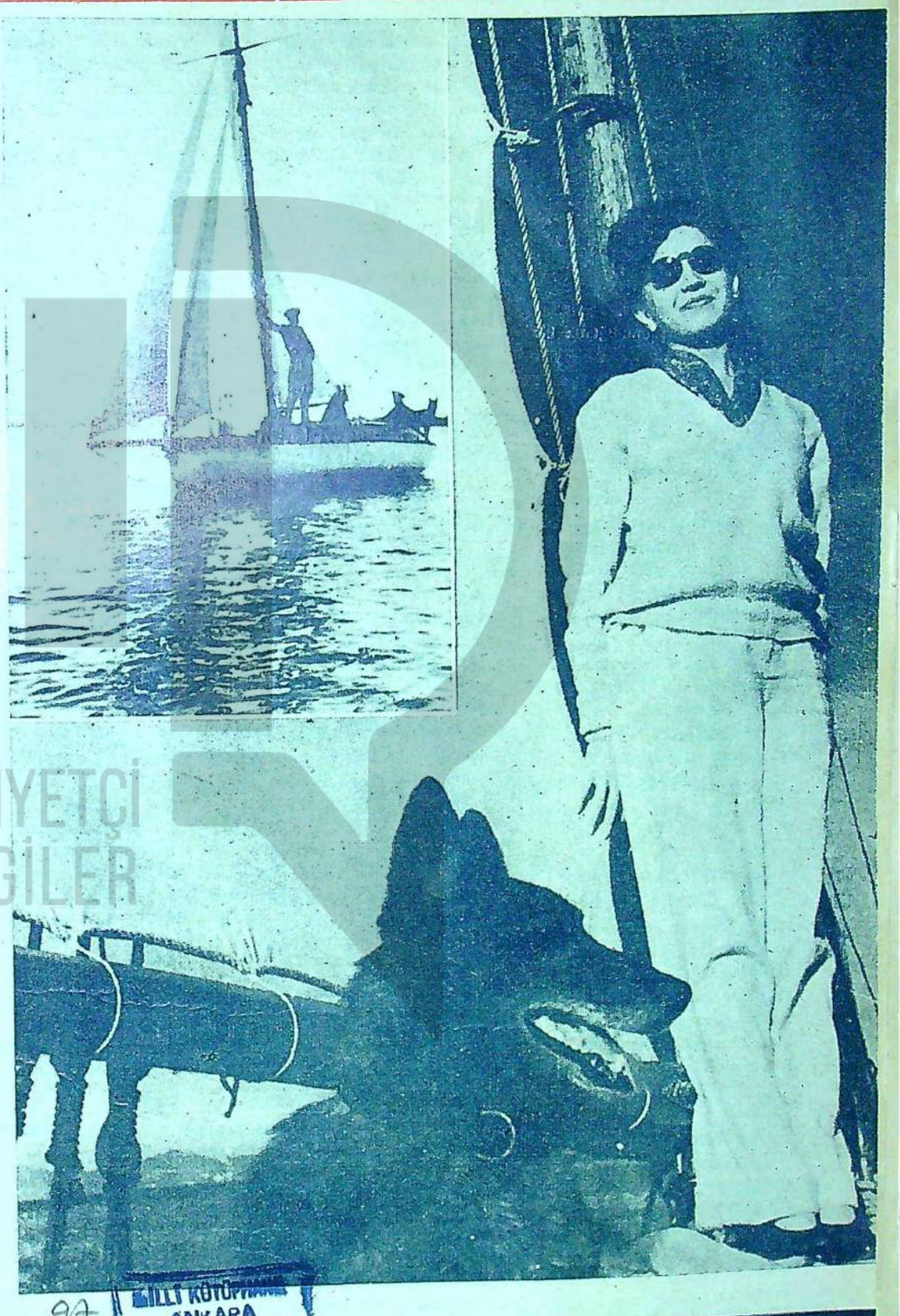

97
MİLLÎ KÜTÜPHANE
ANKARA

HAFTALIK FİKİR VE SANAT MECMUASI

Fiyatı 25 Kuruş

Şundan, Bundan

YARIŞ

Hapisanede iki mahpus arasında:

— Sen neden buraya geldin?

— Yarışta kaybettim.

— Hadi be, sen de.. Yarışta kaybettiği için insanı hapse korlar mı?

— Hele sen polisle yarışa çık, üstelik yarışı da kaybet, koyarlar mı, koymazlar mı, o zaman görürsün

SARHOŞ

Gece, Sirkecide bir sarhoş sağa sola yalpa vurarak giderken karşıdan gelen bir yolcuya şiddetle çarpar. Yolcu fena halde hiddetlenir:

— Kör müsün be.. Karşındaki adamı görmüyor musun?

Sarhoş:

— Kızma, bay birader, hiç görmez olur muyum? Hattâ bir değil, iki görüyorum.

— Öyleyse neden çarptın?

— Aranızdan geçmek istedim de...

MAHKEMEDE

Hâkim, avukat tutacağım diye mahkemenin talikini istiyen hırsızlıktan maznuna:

— Ayol, senin avukatlık işin kalmamış. Hırsızlık ettiğine on tane şahit olduğu gibi ayrıca bir de kendi itirafın var. Tutacağın avukat seni kurtarmak için ne sebep bulacak?

Maznun bir müddet tavana baktıktan sonra cevap verir:

— İşte, bay hâkim, ben de ne sebep bulacağını merak ettiğim için avukat tutmak istiyorum ya!

Zekâ oyunu:

Arkanızdan ceketinizi çıkarmadan yeleğinizi şöyle çıkarabilirsiniz:

İlkönce yeleğinizin düğmelerini çözersiniz ve yeleğin arka kısmını başınızdan geçirirsiniz. Sonra yeleğin bir kolunu ceketinizin kolunun içine sokar, böylece bir kolunuzu yelekten çıkarırsınız. Artık öbürünü çıkarmak kolay bir iştir.

NASIL KARŞIYA GEÇMELİ

Bir ırmak ve bir de kayık var. Bir baba, bir ana, iki de çocuk, karşıya geçmek istiyor. Babanın 72, ananın 70, çocukların ikisinin ağırlığı da 70 kilo. Kayık 72 kilodan fazla yük taşımıyor. Bunlar nasıl karşıya geçebilir?

Cevabı gelecek ssyıda.

HASTALIKLARLA SAVAŞTA »Bayer« MARKASI

İnsanlar kendilerini bilelidenberi, tarihlerinde hastalıklar kötü bir rol oynamıştır! Salgınlar, milletleri yok eder ve Sıtma v. s. sıcak memleket hastalıkları geniş bölgeleri yaşanılmaz bir hâle sokardı. Bütün dünyaca meşhur »Bayer« ilâçlarının meydana çıkmasile, Alman iliminin muvaffakiyetleri takdire değer bir nisbette yükseldi.

Bugün bulaşıcı hastalıkların salgın halinde yayılmaları önlenmiş, hattâ bazılarının büsbütün ortadan kaldırılmış olması, ölüm veya daimî malûliyete sebep olan bir çok başka hastalıkların emin bir surette şifalandırılmış bulunmasında »Bayer« markalı Alman ilâçlarının da büyük hissesi vardır.

NE ÂLEMDE

İki arkadaş:

— Yahu, bizim Ahmedi hiç gördüğün var mı?

— İki sene var görmüyorum.

— Acaba ne âlemde?.. Neden görünmüyor?

— Neden olacak?.. Bu âlemde değil de ondan!

LOKANTADA

Müşteri — Bu ne biçim lokanta? Bir lokmacık yemek veriyorsunuz. İnsanın dişinin kovuğuna gitmiyor.

Garson — Aman efendim, burası kibar lokantası. Buraya karnı aç adamlar gelmez ki...

YAŞ MESELESİ

Kadın — 24 mayıs, benm doğum günüm. Hediyemi unutma!

Erkek — Peki şekerim.. Bu sene kaç yaşına giriyorsun?

Kadın — Henüz karar vermedim!

MİLLÎ PİYANGO

Talihim yok demeyin! Sizin gibi talihinden şikâyet eden bir çokları bir Millî Piyango bileti almak suretile 50 bin lira kazandı ve hiç ummadığı bir zamanda zengin oldu.

Unutmayınız ki bir Millî Piyango bileti almakla ayni zamanda memleketinize de hizmet etmiş olursunuz!

Sahibi: Orhan Seyfi ORHON
Cumhuriyet matbaası — İstanbul

KONUŞMALAR

Bay Fatin Baki:

— Sizin bu (Saz şarkısı) isimli şiiriniz, benim (Bahar şarkısı) na nazire. Bunu bana ithaf ettiğiniz için teşekkür ederim. Zaten, aslı kıymetli bir şey olmadığı için bu zahmetinize teşekkür etmekle iktifa ediyorum.

Bay Özdeş:

— (Göz yaşı) isimli manzumenizin edası, kelimeleri, duyguları yeni değil. Vakıa göz yaşı da yeni bir şey değildir. İnsanın doğmasile başlar, ölünceye kadar da akar durur. Fakat bu kadar yakından tanıdığımız bir şeyden bahsederken ona bir yenilik, bir başkalık, bir tazelik katmak ta bir zarurettir.

Bay Özbek Emre:

— (Atalarım dediler) isimli manzume ditaktik tarzda yazılmış. Bu tarz, şiirin en gücüdür. Ona en güzel ata sözlerini, en pürüzsüz bir ifadeyle koymak lâzım. Daha kolay mevzulardan başlıyarak tam bir olgunluk çağınızda buna dönmelisiniz. Bu türlü şiirler his, fikir, bilgiden başka bir tecrübe devri geçirmek te ister. Akıl hep başta değil, biraz da yaştadır. Tecrübe etmeden bazı hakikatleri anlıyamayız.

Bay H. Turgut Gürgün:

— Rıza Tevfik'e nazirenizde onun edasından, onun sanat ve meharetinden ayrılıyorsunuz. Nazire yazmak, aslından daha güzelini meydana getirmek şertile makbul bir şey olabilir. Yoksa, hiç kimseye benzememek en doğrusudur.

Bay Kemal Özgür:

— Yazınıza hemen cevap veremediğimiz için önce bizi mazur görmenizi rica ederim. Sizin gibi bir çok kıymetli okurlarımızın yazılarını alıyoruz. Bunlara imkân nispetinde cevap vermiye çalışıyoruz. Gecikmeler oluyor. (Nevşehirli Âşık Yahya) ya ait yazınıza teşekkür ederiz. Fakat (Çınaraltı) şairlere dair o kadar çok yazı neşrediyor ki bir de halk şairlerin'n hayat ve eserlerini neşre başlarsak başka türlü yazıya yer kalmıyacaktır. Bize mümkünse, resimli röportajlar göndermenizi tercih ederiz. (Hayal) isimli şiiriniz biraz fazla şahsî. Bu türlü mevzularda şahıstan mücerrede doğru gitmek, müşterek teessür ve heyecanları ifade etmiye alışmak daha doğru olur. İki kişi arasında kalan gönül hâdiselerini yazarken daima bir üçüncünün alâkasızlığı ile karşılaşabiliriz.

Bay Ömer Lûtfi Özüner:

— «Yaylâmız» in edası, şekli güzel. Fakat fazla kelimeleri, kafiyesiz mısraları çıkarmalısınız. «Duvak donanmak» denmez, «duvakla donanmak» demek lâzım. «Arasında sünbül, güller» diyorsunuz. Ya, «sünbül, gül» yahut da «sünbülle, güller» demelisiniz. Hâsılı manzumeyi baştan başa pürüzsüz bir şekle sokmalısınız.

Bay Hakkı Güven:

— «Ömür!» isimli manzumenizin ilk kıtası şu:

«İçerek sularını yudum yudum,
Gizlenen bir âlemin pınarından;
Sandım rüya gecesinde uyurum,
Seyrettim ömrü sevda çınarından»

Şiirde, kafiye mısraın bünyesine zorla takılmış hissini vermemeli. Hem kulakta iyi bir akis bırakmalı, hem de tabiî olmalı. Bu kıtada pınara çınarı kafiye yapmak için uğraştığınız hissediliyor. Sonra mecazsız, düz, akıcı bir dille yazmak (sevda çınarı) gibi mecazlar yapmaktan daha iyidir.

Bay Fikret Karakoyunlu:

— Şiirinizde şahsî bir görüş bulunmakla beraber çok fazla renk var. Sonra: güneşi, geline benzetmek pek güzel değil. (Pembe tül) de artık şiirde demode sayılıyor:

«Sahil yeşilli eşarp, çiçekleri yalılar,
İnci inci yapılar, kiremit şapkaları.»

Dediğim gibi, şiirin bir hususiyeti var. Yalnız biraz sunî bir hususiyet. Fikirlerimi açık söylediğim için affınızı rica ederim. Siz şiirlerinizde, ben de düşüncelerimde açık ve samimî olmakla doğru bir iş yapmış olacağımıza kanilim.

Bay Sadi Turnagöl:

— Artık akşamdan bahsederken, ateşten, alevden, yangından, lâvdan bahsetmemek lâzım. Çünkü, akşam, bu şekilde o kadar çok anlatılmış ve bunlar o kadar tekrarlanmıştır ki biz bunları bir daha söylemekle hiç bir şey yapmış olmayız. Şiir, bir kıta olarak yazılamaz. Bir kıta olarak yazılan şeyler, hususî mevzulardır. Yani bir kıta içinde söylenmesi lâzımgelen mevzulardır. Türkçe nazım şeklinde ancak maniler kıta halinde yazılır. Öbürleri en az üç kıtadır.

Bay Apturrahman Saraçoğlu:

— Manilerinizden birinde:

«Kelebek zikzak uçar»

Diyorsunuz. Fikir fena değil ama, bu zikzak sözü maniye pek uygun gelmiyor. Mani, en çok halkın olan bir nazım şeklidir. Zikzak kelimesi halk tâbirleri arasına da girdi mi acaba? «Yine oturunuz!» isimli manzumeniz, biraz kuru. Tarihi biraz da gelişi güzel tekrarlıyorsunuz. Bu tarzda şiirlere his, heyecan, hayal unsurları da karıştırmalı ki tarihî makale olmaktan çıksın. Bir yerinde şöyle diyorsunuz:

Devam etti yıllarca üç kıtada bu akın.
Uzaklar oldu yakın, yakınlar da pek yakın.

Bu tarza «tard ve aksi» derler. Buna göre «uzaklar oldu yakın, yakınlar uzak oldu» demek lâzım. Halbuki böyle demek doğru olmadığı için «yakınlar da pek yakın» demişsiniz. Madem ki böyle bir şey yapılamıyor, bunu hiç yapmamalı.

Bay İbrahim Elât:

— Mücadeleci bir tabiatta olduğunuz için sizi tebrik ederim. Meyus olmadan çalışan her şeyde muvaffak olur. Şiirlerinizi okudum. Gençlik duygularının tesiri altındasınız. Herşey gibi bununla da mücadele etmelisiniz. Bir sanat eserinin gayesi bütün insanlık boyunca yaşıyacak bir eser bırakmaktır. Gençlik devrinin geçici teessürlerini, hem de böyle pek hususî bir tarzda, yazmakla yüksek bir sanat eseri ortaya konamaz. Sanat aşkınız, bu türlü duyguları eritecek kadar ateşli olmadan muvaffak olamazsınız. Bu maddî, uzvî tesirlerle de mücadele etmenizi tavsiye ederim.

NEREDE

Kurt oldum, dağın yok; böğrüşemedim!
Kuş oldum, bağın yok; çığrışamadım!
Mutlu günlerine erişemedim..
Göğe baş değiren dağların nerde?
Bülbülü şakıyan bağların nerde?

Su oldum, sel olup çağlayamadım,
Yaş oldum, ardından ağlayamadım!
Dertli yüreğimi dağlayamadım;
Gök köpüklü akan sellerin nerde?
Ak dumanı tüten illerin nerde?

Yel oldum, yaylânda yazlıyamadım,
Kar oldum, dağında buzlıyamadım,
Arzına kapanıp sızlıyamadım..
Nerdesin nerdesin, nerde?
Nerde Altaylar,
Nerde at kişneten şanlı alaylar?

O. Şevket Dünşen

* *

KİMSESİZ ŞARKI

Döşendi yollara güneş, sapsarı..
Hüzünlü şamdanlar ve pervaneler,
Görünmüyor artık gölde hâreler,
Döşendi yollara güneş, sapsarı..

Yoldu saçlarını veremli söğüt,
Bir gül kurusuna döndü hâleler,
Yoldu saçlarını veremli söğüt.

Bu tenha saatte kimsesiz şarkı;
Hüzünlü şamdanlar ve pervaneler,
İskelet benizli cinlerin raksı!
Bu tenha saatte kimsesiz şarkı..

S. Cenan

* *

BİLİN DOSTLAR!

Gözlerim dolu dolu,
Unuttum sağı solu..
Yürürüm bilmez yolu
Yoluma inin dostlar..

Yalnızım desem yalan..
Görmedim bir yaklaşan..
Bir izse benden kalan
Onu da silin dostlar..

İçim hep kırık, dökük
Hayatım artık bir yük..
Yıkıldım çöküp, çöküp..
Bunu da bilin dostlar!..

Recep Hayri BİLEMEDİK

98

ÇINARALTI

SAYI: 137 — CİLT: 6
ABONE :
Seneliği: 1300 — Altı aylığı 650
Üç aylığı: 325 kuruş
Fiatı: 25 Kuruş

Sahibi ve Neşriyat Müdürü
ORHAN SEYFİ ORHON
—
Telefon: 22129

6 MAYIS 1944
İDARE:
İstanbul, Ankara caddesi No. 47
İHTAR:
Gönderilen yazı ve resimler neşredilsin, edilmesin geri verilmez.

Kapak Resmimiz

Artık deniz sporları mevsimi geliyor. Yelkenli sporlar sıhhat, kuvvet, çeviklik ve cesaret verdiği kadar şairane duygular da doğurur. Bu sporu erkekler kadar, hattâ erkeklerden daha fazla kadınlar sevmektedir. Kotranın köşedeki süzülüşüne bakınız! Ne hoş değil mi? Resim, Foto Burhan Tan tarafından çekilmiştir.

Bu sayıda :

Millî birlik
Orhan Seyfi ORHON

Din ve bilgi
Dr. M. Hakkı AKANSEL

Bir mektuptan çıkan dâva
* *
Yurttan röportajlar
Bedri ALPAY

Göç yollarında kahraman Yörük kadınları
Rıza YALGIN

Kıyı
Orhan Seyfi ORHON

İstanbul sokaklarında seyahat
Ali Canib YÖNTEM

Hatırlayış
Süreyya ENDİK

Udî Nevres
Hakkı Süha GEZGİN

Bolayır ve Namık Kemal'in mezarı
Kadri GÜRÜN

Hadım sadrazamlar
Adnan GİZ

Millî Birlik

Orhan Seyfi ORHON

Falih Rıfkı Atay, Ulusta çıkan güzel bir yazısında millî birliğin lüzumunu şöyle belirtiyor:

« ... Yeni dünya düzeni içinde Türkiyenin talihi ne olacağını görünciye kadar, sayacağımız, sarılacağımız tek şey millî birleşikliği, millî kaynaşıklığı korumaktan ibarettir».

«Millî birleşiklik» le «millî birlik» kelimeleri arasında bir mâna farkı olmasa gerek. Çünkü, bu makalenin daha ilk satırında şu cümleyi okuyoruz:

«Bu vatan içinde tek millet var. Bunun adına Türk milleti derler».

Böyle olunca, millî birlik veya millî birleşiklik, bu milleti teşkil eden fertlerin aynı ülküyle birbirlerine sımsıkı sarılmasından başka bir mânaya gelemez. Ulus başmuharririnin kıvrak bir üslûpla çok doğru söylediği gibi bu birliği bozucu fikirler zararlıdır, tehlikelidir. Hattâ, apaçık bir vatan hıyanetidir. Solcu tahrikleri, bunun için, bir sûikast sayıyoruz. Çünkü bu tahrikçiler «millet» fikrini tanımıyorlar. Bizi, millî varlığımızda birleştireceklerine, başka bir hedefe doğru sürüklüyorlar. Bu fikirde olanların korkunç tarafı budur.

Şuna inanıyoruz ki: Millî birliğimiz çözülünce bir daha toplanamayız. Türkiyenin hususî vaziyeti böyle bir dağılışın mutlak bir inkıraz olacağına şüphe bırakmıyor. Bunu anlamamış görünenler ya çok sinsidirler, yahut da kendilerile konuşulamıyacak kadar safderun. Aramızda sola kaçanlar olduğunu düşünerek veya, harb sonunda milliyet fikrinin ne kıvama gireceği hakkında tahminler yürüterek ülkümüzden fedakârlık yapamayız.

Irkçılık fikri güdenlere karşı da millî birliğimizi korumak endişesi çok yerindedir. Yalnız, bu fikri reddederken düşündüğümüz şey, birtakım faydasız ve lüzumsuz nifaklar çıkmaması içindir. Yoksa, milliyeti soy birliği kadar, dil, kültür ve vicdan birliği şeklinde anlayışımıza göre içimizde Türklüğü benimsememiş olanların bu yüzden gücenip bizi terkedecekleri için değildir. Şayet, böyleleri varsa, bunların bu millete pamuk ipliği ile bağlılığından ne fayda gelir? Hele millî birleşikliğe, millî birlikten ayrı bir mâna vermiye kalkarak milliyetçiliği anlaşılması güç tezatlarla dolu, haysiyetsiz bir fikir haline getirmek hiç olamaz.

Sözlerimi hülâsa edeyim: Millî birlik istiyoruz. Hedefimiz, herkesi kucaklıyarak ona doğru götürmektir. Millî birliğimizi bozacak şeylere aleyhtarız. Fakat bu aleyhtarlığımız, bize uymıyanları da memnun edelim diye yolumuzu değiştirmiye kadar gidemez!

Orhan Seyfi ORHON

MİLLÎ KÜTÜPHANE ANKARA

Dr. MUSTAFA HAKKI AKANSEL

DİN ve BİLGİ

Bilgi yobazları da, din yobazları kadar şirret ve ataktır. Bunlar, arkalarını müsbet bilgiye vererek durmadan Allahı, vatanı inkâr ederler

II.

(Doğrusu, her hangi bir meseleyi katî ve sahih olarak anladık mı acaba? Hattâ, en iyi tetkik edilmiş ve en eski meseleler esrar ile dolu değil mi? Nasıl oluyor da, adale, sinirin ihtizazı ile takallüs ediyor ve o zaman şekeri yakıyor? Nasıl oluyor da, gözün şebekiye tabakası üzerine tesir eden bir ışık dalgası, canlı bir şuurda aydınlık fikrini uyandırıyor, nasıl oluyor da iki gazın birleşmesinden bir mayi hâsıl oluyor ve bu mayide o iki gazın molekülleri değişmeden yan yana duruyor? Nasıl oluyor da, ışıkları bize otuz milyon senede gelen yıldızlar var? Biz bunların hiçbirini anlıyamıyoruz. İşte, bizim bilgimiz budur).

Yukarki satırları, tıp alanında mühim keşifleri olan fiziyoloji bilgini profesör Charles Richet'nin, 25 temmuz 1923 de, Edimburg fiziyoloji kongresini açarken irat ettiği, ve tarafımdan (Tıb Fakültesi mecmuası) nda vaktile aynen tercüme ve neşredilen konferansından aldım.

Bir mütefekkir de şöyle yazıyor: «Elektronu doğrudan doğruya göremiyoruz. Yalnız (Vilson odası) denilen âlet sayesinde, onun izini görebiliyoruz. İşte Allah da böyledir.» İlâvem: Allahın izi de, insanların kalblerindeki, doğruluk, güzellik, merhamet duygularıdır.

Yine profesör Charles Richet, (Zekâ ve insan) isimli, 1927 de yayınladığı eserinde şöyle yazıyor (sahife 319): «İnsanın, kendini çevreliyen kâinatın sır ve hikmetini anlamak iddiasından daha gülünç bir şey olamaz. Cılız dünyadan hızla gelip geçen, mükemmel olmıyan birkaç hassaya ve zebun bir akla malik, ve birkaç an için zavallı varlığını belli belirsiz bir toz tanesi üzerinde sürükliyen bir küçücük mahlûkun, büyüklüğünün ve devahının hudutsuzluğu ile kendini ezmekte olan muazzam makinenin gizli mekanizmasını anlamıya kalkışması kadar akılsızlık olamaz.»

Hülâsa: Müspet bilginin son kazançları namına Allahı, mâneviyatı, ahlâkı, dini, yüksek duyguları inkâr etmek, en hafif tâbir ile, cahilliktir.

Bilgi yobazları: Meşhur Fransız fikir adamı Pascal (Paskal) ın şöyle çok güzel bir sözü var: (Dünyada üç türlü cahil vardır: 1.— Hiç bir şey bilmiyen ve hiç bir şey bilmiye teşebbüs etmemiş koyu cahil; 2 —. Yarım yamalak bir şeyler öğrenmiş olan cahil; 3 — Bütün ilmi öğrendikten sonra kendisinin bir şey bilmediğini anlamış olan cahil. Dünyanın tadını kaçıranlar ikinci çeşit, yani yarım yamalak bir şeyler öğrenmiş olan cahillerdir).

Osmanlı devletinin bilhassa çökme devrinde türemiş olan (din yobazları) vardı: bunlar, dini yarım yamalak bilen, arkalarını dine vererek olmadık kepazelikleri yapan, cahil, haris, şehvetli, dar kafalı, koyu kocakarı taassubu ile dolu, her türlü terakki hamlesini (kâfir) ve (zındık) ithamlarile körletmiye uğraşan ve muvaffak ta olan, ve çoğu Türk ırkından başka ırklara mensup bayağı insanlardı. Bu sınıf insan Osmanlı devletinin batmasında çok mühim bir rol oynamıştır. Yine bu dergide evvelce yayınladığım: (Türklerde bilgi) isimli yazıma bakın.

Şimdi ise, bunların tıpa tıp aynı olan başka bir cins yobazlar türedi: (Bilgi yobazları). Bunlar da tıpkı din yobazları gibi, yarım yamalak bir şeyler bilirler. Flaubert'in mösyö Homais (Home) si gibi. Yahut, Paskalın ikinci sınıf cahilleri gibi. Bunlar da, din yobazları kadar şirret ve ataktır. Hakikaten âlim olan kişi atak olmaz. Bunlar da, arkalarını müspet bilgiye vererek, durmadan Allahı, dini, vatanı, ahlâkı, aileyi inkâr edip dururlar, **Mister Babbit** nümunesi insan. Din yobazı bizi terakkiden alıkoydu ve en sonunda Osmanlı devletinin yıkılmasında mühim âmil oldu. Bilgi yobazı da, iğrenç ve koyu bir maddiyetçilik propagandası yapmak suretile, bir milleti ayakta tutan mâneviyatı yıkmak istemesile, milletin temellerini tâ köklerinden yıkmak istiyor. İkisi de bu millet için son derece zararlı insanlardır. Din yobazlarında olduğu gibi, bunların çoğu da hakikî Türk ırkından değillerdir. Meselâ, şu kommünist gazetenin sahibi ve şairi Âkif ihtifaline hücum eden zat Türk soyundan değildir, şu kozmopolit fikirleri durmadan yayan delikanlının kendisi de hangi ırka mensup olduğunu bilmez.

Din, çok zekî, çok bilgili, çok düşünmüş insanların elinde, hiç bir vakit, terakkiye mâni olmadı. Misal: Kâtip Çelebi, Evliya Çelebi gibi. Bilgi de, Pascal, Renan, Bergson, A. Carrel, Lecompte du Noüy gibi, insanların elinde hiç bir vakit dinsizliğe götürmedi. İşin feci tarafı, bu çeşit insanların çok az, öteki çeşidin pek çok oluşudur. İşte, meselenin bütün ruhu buradadır. Yüksek ruhta yaratılmış insanların elinde gerek din, gerekse ilim hayra âlet olur. Âdi mahlûkların elinde ise şerre âlet olur.

Din yobazının zararı yalnız bir devlete dokundu, onu yıktı; **Bilgi yobazının zararı ise bütün bir ırkın kökünden imhasına sebep olabilir.**

Vaktile istiklâllerini kaybetmiş olan Yahudiler, Rumlar, Ermeniler, v. s... yalnız ve yalnız dinî teşkilâtları sayesinde mevcudiyetlerini kurtarmışlardır. Onun için: «Bir milletin beşiğinde din, mezarında felsefe bulunur» denmiştir. Kommünist, insaniyetçi, müspet ilimlere gûya dayanan maddiyetçi propagandalar, acaba, Türk ırkının uzun asırlar sonra bile belini doğrultamamasını şimdiden hesap eden, amansız ve topyekûn imha plânını tatbik eden gayet meşum bir siyasetin belirtileri olmasın?

Din yobazı, Osmanlı devletinin inkırazında önayak oldu. Bilgi yobazı ise, Türk ırkının mâneviyatını kökünden kazımıya gayret etmek suretile, bu ırkın tamamen dünyadan kalkmasına âlet oluyor.

(Devamı 15 inci sahifede)

Bay Sabahaddin Ali

Bir açık mektubun çıkarttığı dava

(Orhun) mecmuası sahibi Nihal Atsız, mecmuasında, Başvekile hitaben neşrettiği açık mektupta, kommünist tahrikçiler nden bahsetmiş, bu arada Sabahaddin Alinin de adını zikretmişti. Bu mektubunda A'sız, Sabahaddin Aliyi kommünist tahrikçiliği ve inkılâp erkânını hicvetmekle itham ediyordu. Şimdi, Devlet Konservatuvarı öğretmenlerinden olan Sabahadd n Ali, bu mektup üzerine Orhun mecmuası sahibi Nihal Atsız aleyhine Ankarada bir hakaret dâvası açtı. 26 nisanda, Ankara Asliye üçüncü cezada dâvaya başlandı.

Dâvacı Sabahaddin Ali şikâyetini anlatırken kendisine Orhun mecmuasında «vatan hainliği» atfedilmek suretile hakaretlerin en büyüğü yapıldığını, Nihal Atsızın esasen her yazısında memlekette mevki ve şöhret sahibi olanlara hakareti itiyat ettiğini, vatandaş namus ve haysiyeti maceraperestler elinde oyuncak olmadığından yüksek mahkemenin vereceği ceza ile bu cüretin kırılacağını söyliyerek ayrıca 10,000 lira da tazminat istedi.

Nihal Atsız sorguya çekildi. Nihal Atsız «Sabahaddin Alinin şahsiyeti hence mevzuubahis değildir» diye söze başlıyarak «Yabancı bir rejime taraftarlıkla bu memleketi batırmak istiyen insanların birbirlerine tırmanarak yüksek makamlara çıkmıya savaştıkını görünce bir vatansever sıfatile vaziyeti hükûmetin en yüksek şahsiyeti olan Başvekile bir yazı ile bildirdim.» dedi.

Dâvaya sebep «Açık mektup» dan parçalar okunduktan sonra reis, Sabahaddin Aliye evelce hiç mahkûm olup olmadığını sordu. Sabahaddin Ali de:

« — 1932 yılında Konyada bir iftiraya uğrayarak fail olduğumu hiç bir zaman kabul etmediğim bir şiirde Reisicumhur Hazretleri hakkında gıyabında ima ve telmihan teca-

(Devamı 15 inci sahifede)

Yurttan röportajlar:

URFANIN YİRMİ DÖRDÜNCÜ YILDÖNÜMÜ

Urfa Kurtuluş bayramında düşman mevzilerine yapılan temsilî taarruzdan bir sahne

Eski Müdafaai Hukuk heyeti geçit resmi'nde

11 nisan 1944 salı günü Urfa kurtuluşunun 24 üncü yıldönümü, bütün halkın iştirakile, emsalsiz tezahürlerle kutlandı. 1920 de Urfayı işgal etmiş olan Fransızlar 11 nisan 1920 de imha edilmişler ve Urfa o günkü ılık bahar sabahında kurtulmuştur. İşte, o kurtuluştan yirmi dört yıl sonra, Urfa o heyecanı tekrar yaşamış, neşe ve sevinç içinde çalkanmıştır. Tören Kurtuluş meydanında yapıldı. Meydanın üst kısımlarındaki, o zaman düşman işgalinde bulunan, hâkim tepelere temsilî taarruz hareketleri yapıldı. Tepeler birer birer düşürüldü. Bu temsilî taarruz hareketleri devam ederken Salâhattin Kablaman tarafından bütün savaş harekâtı hoparlörle halka bildirildi. O zamanın eski şanlı tarihi canlandırıldı. Harekât bittikten sonra nutuklar söylendi. ve şehitlik ziyaret edildi. Saat on ikide Atatürk caddesinde muazzam bir resmigeçit yapıldı. Bu resimigeçide Urfa Kurtuluş savaşını idare edenler ve Milli kuvvetler o günkü kıyafetlerile iştirak ettiler.

Umumî müfettiş ve komutan törende

Bedri ALPAY

Millî kuvvetler ve halk nutuk dinliyor

Karanfil dağı Konalgasında Pembe nine sudan sönüyor

GÖÇ YOLLARINDA KAHRAMAN YÜRÜK KADINLARI

Rıza YALGIN

Bu başlık; Oğuz boylarının Anadoluya göçüşlerini inceliyecek değildir.

Konumuz; 1939 da mayıs ayında Çukurovadan Toroslara göçen Yörüklerin Çakıt ve Karanfil dağları arasında misafirleri olduğum birkaç obadan edindiğim intıbaları gösterecektir.

Mayısın on sekizinci günü; Bozantıdan Üçkapulu yaylâsına yollanmıştım. Yolda güzel bir bulutun altına sığınmış Koçak boğazının başında, Karanfil dağının eteklerinde bir su değirmenine girdim ve değirmenciye hemen; bir değirmen poğaçası hazılatırken sağımda, solumda birçok küçük küçük çadırlar ile Yörüklerde umumî bir faaliyet gözüme ilişti, yüreğim çarptı. Bu ne kadar cana yakın, bir manzara... Dağın sırtına dizilmiş çadırlardan göklere uzanan odun dumanları; Çakıt çayında paha olmıyan neşelerile çimen (yıkanan) çocukların cıvıltıları; daha ilerde bir derimevi ve alt tarafında harıl harıl ıstarlarında çalışan; kilim, çul, çuval dokuyan kızlar; çobanlar, sürüler, develer, köpekler ve bütün bu efsaneli manzaranın tepesinde; bir kaval sesi...

Poğaçam pişedursun; ben en yakın bir pınardan su götürmekte olan orta yaşlı şu Yörük anasının yanına sokuldum. Hoşbeşten sonra kadınla beraberce oracığa konmuş çadır evlerine uğradım.

Sırtında koca bir teke derisinden Ey edilmiş (*) su tuluğunu (tulum) taşıyarak çadırlarına kondu-

(*) Yörükler dibağlamaya «Ey» derler.

ğum bu Yörük anasının adı Pembe yengedir. Pembe yenge: Sarıkeçili oymağından Yiğit ağanın eşidir. On dört yaşında gelin olmuş, altı çocuğu doğmuş altısı da sağ; dördü erkek ikisi kız olan yavrularının en büyüğü askerde suvari imiş...

Bahtiyar Pembe yengenin oğlunu methettim ve suvariliğin en güzel bir askerlik mesleği olduğunu anlatayım derken, ağzımdan sözü alan Pembe yenge:

— Ayol...Emetçiğim dededen soy suvari oğlandır.. Biz atçılığı bilmemiyik efendi... Eskere giderken oğulcuğum su, yamaçta; al at türkü okudu. Tam biyil oluyo gitti!..

Ben türkü kelimesini duyunca Pembe yengeye döndüm:

— Gözünü seveyim bacım; söylediği türkü nasıl bir türküydü; dedim.

— Dedik a... At üstüne türkü söyledi naha; sana karalamasını (güftesini demektir) söyleyen...

Kurban olam al at gözün ağına,
Kalk gidelim gülüm Bulgar dağına.

Bu türkünün geri kalan karalamalarını bilmeyom. Bicik türkü daha var onu; Emetçiğim, oğlum pek severdi, bigör...

Salıverin kır atımı kişnesin,
Melhem (merhem) verin yaralarım işlesin.
Ben gidersem garip yârim; nişlesin,
Ağlar ağlar öldürür mü gendini.

Çalın üzengiyi, atlar harlasın,
Koç yiğitler döğüşsün de terlesin.
Oynasın kargılar, kılıç parlasın,
Yağı; öcümüzden alsın dengini.

Bu Yörük kadının şimdi, eğer işi olmamış olsay-

dı bana bütün gün millî duygularından doyura, doyura içirecek kadar sermayesi vardı. Onun zaten bir adına da «Türkücü yenge» derlermiş (**). Fakat: Davarı sağmıya gideceği için bu işine mâni olunamazdı.

Pembe yengeyi uğurladım; durmadan, öbür çadıra girdim.

***

Bir Alaçık (yuvarlak keçe çadır demektir) evde yalnız başına doksanlık ihtiyar bir kadın ateşin başında ısınıyor. Beni görünce ayağa bile kalkmak istedi. Elimle omuzuna bastım ve yanına cümbelip oturdum.

— Ninem, nasılsın... İyi misin...

Beni derhal tanıdı; çünkü ona ben geçen sene misafir olmuş ve çadırlarında tam bir hafta kalmıştım. Bu mübarek ihtiyar kadın Bakşiş oymağı başlarından Halil efendinin anasıydı. Geçen yıl bu ihtiyar kadından folklor ve etnoğrafya bakımından pek çok istifadeler etmiş ve bizzat söylediği türkülerden yüzden fazlasını not etmiştim.

Karanfil dağı Konalgasında çocuklar âlemi

Havva nine, biraz düşündü ve bana dönerek beşûş bir nazarla:

— A oğul... O benden yazdığın türküleri nittin!.. (Elini ağzına koyarak güldü).

Havva nine çadırının içinde türküsünü söylerken

Havva nineden bir türkü daha söylemesini rica ettim.

Nine gülerek:

— Ne de türküye doymazmışsın... Hele biyaz bakayım...

Aşağıdan Hasan paşam geliyor (*)

Düşmanına karşı varan mertolur
Şahan kocasa da vermez avını
Ezeldendir, kurt eniği kurt olur.

Arap atın yedim, yedim yederler
Kötülerin malın alıp giderler
Canın için yaptırdığın bu evler
Bir gün gelir, düşman konar derdolur.

Binemidi kır atımın üstüne
Çekemidi dal kılıcı postuna
Beş yüz atlı gelse idi üstüme
Gösterirdim, ile savaş nicoğlur.

Karacoğlan dir de, göründü dağlar
Dağların başında koç yiğ't, ağlar
Öldün mü arıyorum, hey ağlar
Al kaniyle yatan şehit, merdolur.

Karanfil dağı yaylâ değildir. Burası yaylâya çıkan aşiretin «yol, çatı ve konalgasıdır» Çukurovadan çıkan obalar buradan hem Aladağ, hem Hasandağa ve hem de Bulgar-Maden yolile Bulgar yaylâlarına göç ederler.

Göç yollarında raslanan Yörük Türk kadınları pek kahraman şeylerdir. Onlar; kahramanlıklarını yalnız türkülerile değil; işlerile de belirtirler.

Evin, ekmeği, yemeği, suyu, koyunların sağımı, çocukların bakımı hepsi bu cesur kadınların seve seve gördükleri işlerdendir. Türk kadınına da yakışan budur. Eğer yolunuz yaylâlara uğrarsa lûtfen bu büyük Türk analarının ellerini öpüp dualarını alınız çünkü onlar, bizim ecdadımızın canlı ve imanlı armağanlarıdır.

Rıza YALÇIN

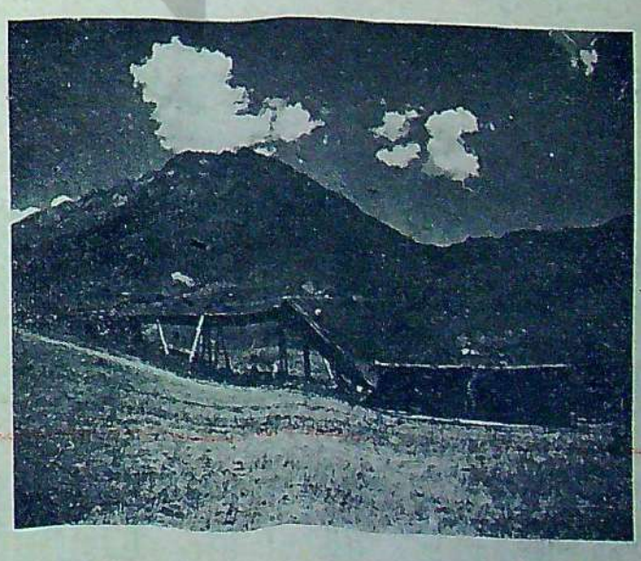

Karanfil dağının Batısında bir köy değ'rmeni

(**) Bu kadınlar arasında pek çok türkü bilenler vardır. Bunlara; Türkücü veyahut Ağıtçı derler.

(*) Hasan paşa: Eski bir Rus harbinde aşiret gönüllüleriyle Sivastopol harbine gitmiş Yahşin aşiretinin eski bir beyidir.

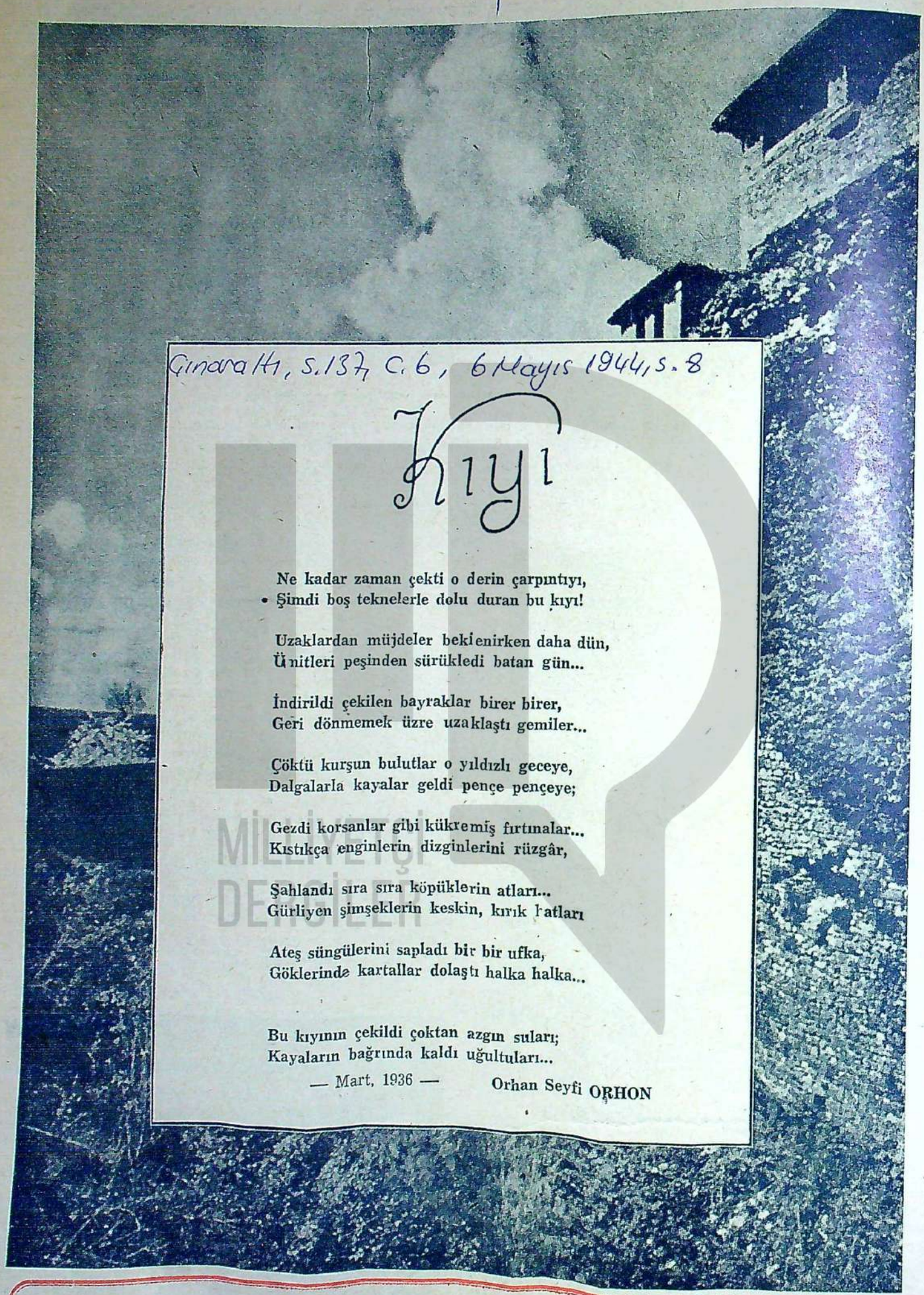

Çınaraltı, s.137, c.6, 6 Mayıs 1944, s.8

Kıyı

Ne kadar zaman çekti o derin çarpıntıyı,
Şimdi boş teknelerle dolu duran bu kıyı!

Uzaklardan müjdeler beklenirken daha dün,
Ümitleri peşinden sürükledi batan gün...

İndirildi çekilen bayraklar birer birer,
Geri dönmemek üzre uzaklaştı gemiler...

Çöktü kurşun bulutlar o yıldızlı geceye,
Dalgalarla kayalar geldi pençe pençeye;

Gezdi korsanlar gibi kükremiş fırtınalar...
Kıstıkça enginlerin dizginlerini rüzgâr,

Şahlandı sıra sıra köpüklerin atları...
Gürliyen şimşeklerin keskin, kırık hatları

Ateş süngülerini sapladı bir bir ufka,
Göklerinde kartallar dolaştı halka halka...

Bu kıyının çekildi çoktan azgın suları;
Kayaların bağrında kaldı uğultuları...

— Mart, 1936 — Orhan Seyfi ORHON

MİLLİ EĞİTİM DERGİLERİ

ÇINARALTI gelecek sayısında okurlarına pek güzel bir **Bahar Sayısı** hazırlıyor. Bu sayımızı her bakımdan beğeneceksiniz.

İSTANBUL SOKAKLARINDA

Atik Ali paşa camii

SEYAHAT

Ali Canib YÖNTEM

Yola çıkarken

Yola çıkarken şunu haber vereyim ki bu notlar, en ziyade, İstanbul ve civarının pitoreskini göstermek emeliyle kaleme alınmaktadır. Gezerken en çok tarihî anıtların, tarihî şahısların önlerinde durakhyacağız. Bazan İstanbulun göbeğinde dolaşacağız, bazan Üsküdara, Boğaziçine gideceğiz.. Fakat, meselâ Şişli gibi, Mecidiye köyü gibi, hattâ Suadiye gibi yeni semtlere hiç uğramak niyetinde değiliz. Buraları da başka arkadaşlar gezip yazabilirler. Bu seyahatte önceden tertip edilmiş bir plânımız da yok. Aklımıza neresi gelirse orasını gözden geçireceğiz. İşte bu hafta Çemberlitaş cıvarındayız:

***

Divanyolundan Beyazıda doğru

Çemberlitaşı geçer geçmez, o keçede — yani sağda — bir camiyle karşı karşıya gelirsiniz. Buna Atik Ali paşa camii derler. Eskiden Sedefciler camisi de denirdi. Çünkü millî sanatlarımızdan biri olan sedef kakmalı ev eşyasını yapan esnafın dükkânları bu cıvarda toplanmıştı. Oradan geçenlerin gözlerini ince bir ustalıkla yapılmış çekmeceler, rahleler, iskemleler, nalınlar, sandıklar, dolaplar, aynalar alırmış. Şimdi sade adı kalmış: Sedefçiler, Sedefçiler çarşısı..

Sedefçiler camisinin sahibi, İkinci Sultan Beyazıt sadrazamlarından meşhur Hadım Ali paşadır. Hadım Ali paşa eski vezirlerin kahraman ve hamiyyetlilerindendir. Kendisi (tavaşî), yani (hadım edilmiş) adamlardandı. Fakat tarih onu bize er oğlu er olarak tanıtıyor. Tac-üt Tevarihe göre İkinci Sultan Beyazıt cülûs eder etmez Karaman emirülümerası olmuş, sonra Semendire valiliğine geçmiş, Rumeli beylerbeyliğine yükselerek harb meydanlarındaki şehameti dillere destan olmuştur. İki kere sadrazam oldu : (1501 de ve 1506 da). Anadoluda şiiliği yaymak istiyerek — Şah İsmaile nispetle — kendisine Şahkulu adını veren, bizim tarihlerde Şeytankulu diye anılan şakinin üzerine yürüdü; Şeytankulu, Anadolu beylerbeyi Karagöz paşayı yenmiş, ve yakalıyarak kazığa vurmak gibi bir hakarete cüret etmişti. Ali paşanın, üzerine geldiğini duyunca Sıvasa doğru kaçtı. Sadrazam, iki bin yeniçeriyi atlara bindirerek yıldırım gibi arkasından yetişti. Bugün hâlâ Sarmısaklı denilen köyün yakınında şakiyi sıkıştırdı. Şeytankulunun maiyeti daha çoktu. Fakat Ali paşa hiç tereddüt etmedi. Korkunç bir savaş oldu. Şeytankulu tepelendi. Ali paşa da şehit düştü. 1511.

Ali paşanın kahramanlığında, faziletinde başta meşhur İdris-i Bitlisî olmak üzere bütün eski tarihçiler müttefiktir. Hadım Ali paşa savaş alanında çarpışarak ölen ilk sadrazamdır. Şair Mesihi onun için uzun bir mersiye kaleme almıştır. Bir beytini okuyalım:

Kalb-i paşa ile peygân-ı adüv
Kan yalaştı, ve karındaş oldu.

Hadım Ali paşa, bu camisinin yanında medrese, mektep, dershane, imaret, ve çeşmeler yaptırmış, bunlardan başka Karagümrükte (Zincirlikuyu) Edirnekapısı civarında Bizanstan arta kalan (Kariye) camilerini ihya etmiş, Fatihte Eski Ali paşa mahallesinde iki cami, bir medrese, iki mektep, birkaç çeşme ve sebil vücuda getirmiştir. Ali paşa yüksek bir fikir sahibiydi. İlme, sanata hâmi olmuştu. Ayda bir gün devrin âlimleri, şairleri sarayında toplanırlardı. Hoca Sadeddin efendinin dediği gibi bunlara karşı semahati bazan israf derecesini bulurdu. Yalnız bir günde üç yüz keseye kadar para dağıttığı olmuştur. Hadikat-ül Vüzera sahibi Osmanzadenin ifadesini tekrarlıyorum: «Ceri, cesur, âkil, vakur, vezir-i pürzur-ı sahipşuur idi».

Çorlulu Ali paşa medresesi

Caminin Çemberlitaş ta-

(Lûtfen sahifeyi çeviriniz).

ndaki haziresinde, yani
içesinde hayli meşhur
am medfundur: Sadra-
amlardan Lefkeli Mustafa
aşa, Kemankeş Ali paşa,
erviş Mehmet paşa, Si-
avuş paşa, Boynu yaralı
ehmet paşa, Hüseyin pa-
.. Bunlardan başka meş-
şeyhülislâm ve tarihçi
mail Asım efendinin ba-
sı Reisülküttab — yani
riciye Vekili — Küçük
elebi Mehmet efendi, On
kizinci asır şairlerinden
sa Kelim efendi de ora-
yatanlardandır. Boynu
ralı Mehmet paşa, Dör-
ncü Sultan Murat zama-
da henüz Çavuşbaşı i-
en, sair Nef'iye «Gel Nef'i
odunlukta bir hiciv
k kişi var!» diye ta-
len, ve onu maktele
yen adamdır.

Atik Ali paşa camisinden
daha ilerliyelim: Ta-
te Yemen fatihi Sinan
şa diye şöhret alan ada-
n türbesine varırız. Si-
n paşa Üçüncü Sultan
devrinde iki, Üçün-
Mehmet devrin-
üç
sadrazamlık et-
Ölümü 1596 ya tesadüf
r. Gayet zengindi. Ha-
t-ül Vüzera «vefret-i
rvet ü yesâr ve kesret-i
vrât u vesâr» ından bah-
der. Hammer «Yemen,
istan fütuhatiyle Ma-
istan ve Eflâk seferle-
edindiği ganimetler
ünülecek olursa bu ka-
servetin toplanmasın
inanılmıyacak şey gö-
mez» der. Edib ve ta-
çi meşhur Âli, paşanın
mandandır, aley-
viyeleri sayar
Enderun tarihi sa-
tâ bey, Sinan paşa-
İstanbulda. Anadoluda,
Yemende cami
medreseler, hamamlar,
ktepler, şadırvanlar, ve
çok su yolları yaptırdı-
anlatır. Sinan paşa tür-
in hemen yanında ve
başında mütevazı kü-
bir sebili de vardır ki
parmaklıklarile insa-
gözüne bir inci zarafe-
çarpar. Denebilir ki
nin o sahasındaki pi-
kini ikmal eder.

nan paşa medresesinin
de Arapzade ailesinin
lığı görülür. İçlerin-
eyhülislâmlar, Kazas-
yetişen bu ailenin

mezar taşları bilhassa yazı itibarile enfestir. Son yıllarda medresede oturanlar, bu taşların bir kısmını tahrip etmişlerdi. Benim ve merhum arkadaşım Ahmet Tevhit beyin şikâyetlerimiz üzerine bu barbarlığın önüne geçilmiştir.

Az daha ilerliyelim: Çorlulu Ali paşanın camisiyle medresesi göze çarpar. Çorlulu, Üçüncü Sultan Ahmet zamanında 1706 da sadrazam olmuş, kendisine İkinci Mustafanın kızı Emine sultan verilmiştir. Dört yıl sonra azledildi, Kefe valiliğiyle İstanbuldan uzaklaştırıldı. Düşmanları derhal faaliyete geçtiler. Yoldan çevrildi, Midilliye sürüldü. Bir yıl sonra orada idam edildi. Cesedi Midillide, kafası burada gömülüdür. Bahçeye bakılacak olursa demir parmaklık içinde kalavili bir taş görülür. Beş beyitten ibaret olan kitabesinde «güzel hizmetler» ettiğinden bahsedildikten sonra:

Veli ber muktazay-i hükm-i takdir-i Hudavendî
Ne çare eyledi azm-i şehadethane-i ukbâ

Denilişi garip düşüyor! (Hadikat-ül Vüzera) zeylinde Dilâverzade Ömer efendi, paşanın hazırladığı silâh ve mühimmatın Moskof seferine —yani Baltacı Mehmet paşanın Petroyu yenmesi hâdisesine — yettikten başka, geri kalanların daha bir iki sefere kâfi geldiğini kaydeder. Çorlulunun Parmakkapıdaki bu hayratından başka tersanede de camisi, hamamı, şadırvanı, çeşmeleri vardır. İdamında kırk yaşlarında idi. Tarih onu zeki, ilerisini görebilir, vakur bir vezir olarak tanıtıyor.

Çorlulu hayratının tam karşısında, yola doğru biraz çıkık görülen bina meşhur Sadrazam Merzifonlu Kara Mustafa paşanın Darülhadisi, kütüphanesi, medresesi, mescidi ve sebilinden müteşekkildir. Öndeki haziredе paşanın mensuplarının mezarları görülür ki bunlardan en meşhuru, Nevşehirli İbrahim paşanın damadı Kaymak Mustafa paşaya ait kallavi kavuklu taştır. Kaymak Mustafa paşa kaptan paşa idi. 1730 Patrona ihtilâlinde kayınbabasiyle beraber boğulmuş, eşkiya önüne atılmıştı. Bu zatın pek çok hayratı vardır. Merzifonlu medresesi haziresinin caddeye bakan tunç parmaklıkları itinalı ellerden çıkmış eski eserlerimizden biridir.

Merzifonlu Kara Mustafa paşa, meşhur Köprülü Mehmet paşanın yetiştirmesidir. Babası Bağdat seferinde şehit düşen Oruç beydir. 1676 da Fazıl Ahmet paşa vefat edince sadrazam oldu. Er meydanlarında şöhret almış vezirlerdendir. 1682 de açılan Nemse seferinde mağlûp oldu, Belgratta kafası kesildi. Tarih Merzifonluyu akıllı, gayretli ve cömert olarak tanıtıyor.

Seyahatimize devam edeceğiz.

Ali Canib YÖNTEM

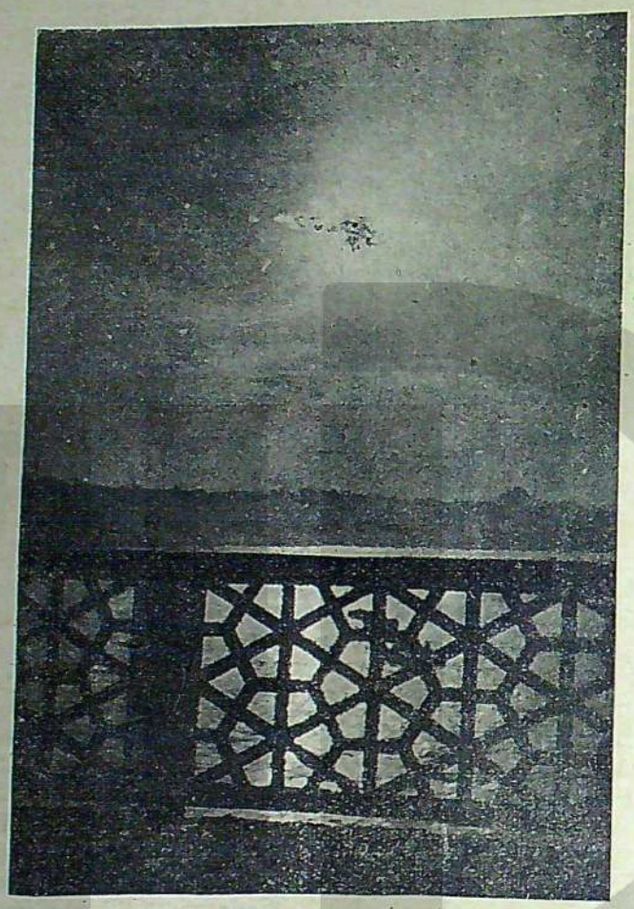

HATIRLAYIŞ

Gözümde, bir rüyadan kalmış parçalar gibi,
Canlanan çizgiler var, uzaklaşan yıllardan;
Ve kafamın içinde, bir keman çalar gibi,
Bu yılları durmadan haykırıyor kahkahan.

Sanki renkten, ışıktan ve çiçekten bir katar
Önde sen ve ardınca yürüyen hâtıralar..
Yazık ki döndüğünü gördüğüm güne kadar
Sızlayacak bir yara içimde zaman zaman.

Eller seni bulurken başımdaki aklarda,
Ben gölgeni, boş yere, aradım sokaklarda;
Daha iyi anladım ki senden uzaklarda:
İnsanları ne dağlar, ne yıllarmış ayıran.

Süreyya ENDİK

MİLLİYETÇİ DERGİ

Cumhuriyet, sayı 237, cilt 6, 6 Mayıs 1944

Ses ve saz erenleri:

Udî Nevres

Udî Nevres

Hakkı Süha GEZGİN

Esmerin altında donuk bir renk. Gür ve şakaklara doğru kırlığı artan iyi taranmış saçlar... Dar alnında derin katlar, kaşlarını, iki zıt kutup gibi, birbirine yaklaştıran tehlikeli bir öfke buruşuğu. Bu kaşlar, böyle birbirine yaklaştı mı, gözlerde şimşekler çakardı. Ben, bu gözlerin dünya ile barıştığını hiç görmedim. Rüyada bile mutlaka kavga sahneleri seyrederlerdi.

Onda burun, etleşmiş bir kibirdi ve kupkuru, renksiz dudaklarında, deniz tutmuş insanların hali vardı. Yalnız çene çizgisi yumuşak, yuvarlak, iradesizdi.

Göğsü dar, boynu ince, fakat gövdesi gergindi. Her kımıldanışında görünmez yayların keskin ve sert baskısı göze çarpardı. Türkü söylemediği zamanlar, sesinde sinirleri dalıyan bir ısırgan acılığı sezilirdi. Ömründe sürekli hiç bir dosta sahip olamayışı da, galiba bu hallerinden ötürü idi.

Gövde «Udî Nevres» işte budur. Ben, onu ilk defa müfettiş Bedri beyin evinde gördüm. Birkaç candan dost, orada birleşmiştik. Salonun şeref mevkii «Nevres» e verilmişti. O, değil bir odada bulunmak, bizimle bir asırda doğduğuna bile pişman görünüyordu.

O vakitler, ben henüz toydum. Ellerinde birer imtiyaz fermanile doğmuş insanların bulunduğuna inanmıyordum. Bu yüzdendir ki oturduğu koltuğu, «Olemp» ve kendini «Jüpiter» sanan şu çelimsiz adama, ne bir söz söyledim; ne de çalması için yalvaran arkadaşlara niyaz ortağı oldum.

Dışarıda zengin bir eylûl mehtabı vardı. Koyda, ay ışığının buzlu bir yaldızla parlattığı maşlâhlar yüzüyordu. Her yer güzeldi; etraf, bir masal sarayı dekorunun akıllara zarar zenginliği içinde idi. Hülâsa sanatkâr bir ruhu coşturmak için hiç bir şey eksik değildi.

Ama, Nevres, somurtuyor, yanına konulan kadife torbalı uda el sürmüyordu.

Ricalara karşı bulduğu özürler de kızdırıcı şeylerdi.

Ya:

— Nezleyim!

Diyor; yahut da:

— Camlar açık, komşular dinliyecek.

Şeklinde acayip şeyler söylüyordu.

Ben, köşemde:

— Allah Allah diye söyleniyordum; beyimiz acaba parmaklarile mi nezle oluyorlar?.. Udu burniyle ça-

(Lûtfen sahifeyi çeviriniz)

Yaz, deniz, gençlik, spor... Bu kelimeler birbirine ne kadar yakındır ve ne kadar ya-

Deniz ve Spor

kışıyor! Şüphesiz deniz sporları, bütün spor nevilerinin başında gelir. Bunların içinde de, yine şüphesiz, yelkenli sporlar en güzelidir. Türkiye gibi bu kadar geniş, bu kadar gürel sahilleri olan, hattâ başlı başına bir denize sahip olan bir memlekette yelkenli sporların gençlerin arasında bu kadar az yayılması üzülecek şey değil midir? Vâkıa, bu çok pahalı bir spordur. Fakat zenginler de eskiden buna rağbet etmiyorlardı. Büyükadada bir tek kotrası olmıyan bir Yat klüp vardı. Şimdi en çok Galatasaray klübü bununla meşgul oluyor. Yalnız oraya girebilmek için birtakım şartlar ve kayıtlar vardır. Bizim gibi fakir bir memlekette bu sporu bütün klüpler himaye etmeli. Kapak resmimize ve bu sûundaki resimlere bakın. İnsan, bunlara bakınca: «Ne mesut gençler!» demekten kendini alabiliyor mu?

MİLLİ KÜTÜPHANE ANKARA 107

BOLAYIR VE NAMIK KEMALİN MEZARI

Yarımadanın en yüksek sırtı üzerine oturmuş olan Marmara ve Saroza tarih sahifelerinden bakan şirin kasaba Bolayır.. Orta Trakyayı Gelibolu gibi işlek bir limancığa bağlıyan yollar onun bağrından geçer. Bir zamanlar kenar evlerin bahçelerine kadar inen ormanlar ve ünlü şaraplar veren bağlar bugün yerlerini ekin tarlalarına bırakmışlardır.

Bir çok kere gittiğim kasabaya son gidişimde tabiat yeni uyanan kelebekler, böcekler, kuşlar ve kertenkelelerle elele vererek bir bahar cümbüşü içinde idi. Bu cümbüşe uymuş, arkadaşımla birlikte yürüyerek Koruköyden Bolayıra uzanan şosedeyiz. Gittikçe bakışlarımızı gümrah ekinler, sürülmüş tarlalar okşuyor. Burunlarımızda kır ve toprak kokusu.. Bolayırın ortasında bulunan Sahra postanesine ulaştığımız zaman saate baktım. 6,5 Km. yi bir saatte almıştık. Kasabanın bir gezinti yeri olan Namık Kemal türbesinin bulunduğu parka gidiyoruz. Mermi biçiminde olan nöbetçi kulübesi önünde süngülü Mehmetçik nöbette. Parka girilen kapı üzerinde şu yazı okunuyor: «Türk'ü Avrupaya ilk geçiren Başbuğ Gazi Süleyman paşa 1353 M.» Giriyoruz. Ağaçlıklı korucuğun çiçeklerle süslü tarhları arasında gezenler var.

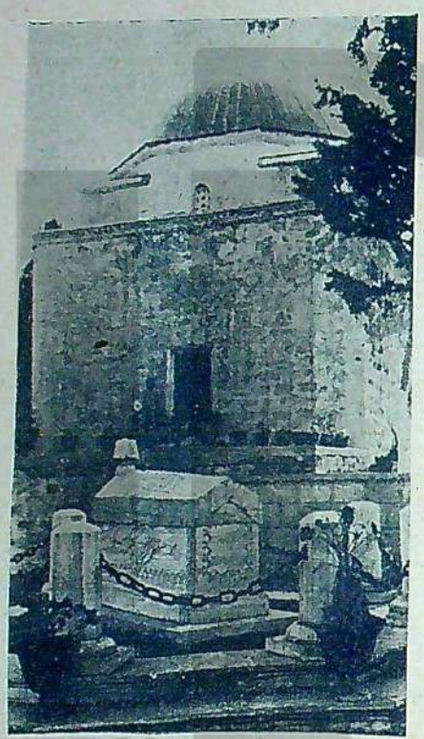

Önde Namık Kemal'in mezarı, arkada Süleyman paşanın türbesi

Parkın sertleştirği, ovayı önüne seren duvarın yanına geliyoruz. Denize uzanan bir zamanlar baklası ile namlı Fenerbahçeyi andıran Bakla burnu.. Daha ilerde kıyı ile ormanın birleştiği yerde, Koru dağları bir set gibi dikleşiyor.. Sarozun Şimal ucunda güç seçilen Kavak köyü ve sırtın en yüksek Sivri ve Kartal tepeleri görünüyor. Bazı yerle-

(Sonu 15 inci sahifede)

«Ölürsem görmeden millette ümit ettiğim feyzi
Yazılsın sengi kabrimde vatan mahzun, ben mahzun»

Diyen yurt şairi Namık Kemalin ak sandukası önündeyiz. Zincirlerle birbirine bağlanmış, yarım metre boyunda mermer sütunlarla çevrili sandukaya bir volkan sığmış.. İçim ürperiyor. Şimdiye değin burada yatan adam hakkında söylenenleri hatırlıyorum. Yanımıza gelmiş olan park bekçisi : Eskiden, diyor, şu mermer sütunlar üzerine oturtulmuş mahrutî bir çatı vardı. Zelzele yüzünden birkaç defa yıkılınca böyle üzerini açık bıraktılar.

Süleyman paşa ile lâlası Şahin paşa ve atının yattığı türbeye giriyoruz. Kubbede sıvanmış bir delik görüyorum. Orava baktığımı sezen türbedar: Sarozdan atılan, delip içeri giren ve patlamıyan bir İngiliz mermisinin marifetidir, diyor ve sonra kapı yanındaki dikili mermiyi gösteriyor.

---

lacak değil a!.. Komşular dinlerlerse ne çıkar? Ses, bahçe sineması mı ki, etrafına tahta perde çekilsin?..

Ne ise, bereket versin, meşhur tanburî «Kadı Fuat» ın sabrı tükendi de, mızrabile salonu dolduran aksi, ters havayı dağıttı.

Biraz evvel önümüzden geçen sandalda boğuk, içkile pürüzlenmiş fakat içli bir ses, Hacı Arifin:

«Mükedder derd-i peyderpeyle şimdi»
«Gönül eğlenmiyor bir şeyle şimdi»
«Ne meyle, ne nevayı neyle şimdi»
«Gönül eğlenmiyor bir şeyle şimdi»

Rast şarkısını söylemişti. «Kadı Fuat» ın kulağında ondan bir iz kalmış olacak ki, tanburundan, iniltili damlalar halinde «nigriz» inişli, «mahur» uçuşlu bir rast taksim dökülmiye başladı.

«Nevres» in yüzündeki asık suratlı maske, ansızın düştü. Gözlerinde kadifeli, yumuşak kandiller yandı. Nazlanmayı unuttu ve eli uda uzanarak, sazı kılıfından çıkardı. Tanburun nağmelerini bozmadan akordunu yaptı ve Kadı Fuadın «miyan»ı biter bitmez, «tiz segâh» tan ikinci bir miyan bastı.

Udun göğsünden bir figan kopmuştu. Sanki mızrapla değil, yayla çalınıyordu. Bunlar, uda mahsus noktalı, araları mızrap dokunuşlarile fasılalı nağmeler değildi.

Parmakların gözle kovalanamaz hızı, mızrabı tutan elin kanatlanışı, seslerin arasını doldurarak, perde, ton, ahenk, makam, seyir değiştiren bir inilti yaratıyordu.

Dikkatime çarpan şeylerden biri de «Nevres» in hiç akort düşürmeyişi oldu. Malûm ya, udun fasıl arasında ikide bir akordu düşer ve nağmelere tatsız mandal gıcırtıları karışır. Onda böyle şeyler yoktu. Sonra ut da onun elinde bambaşka bir saz oluyordu.

Meğer «Nevres» in nazı, başlayıncaya kadarmış. Sazını bir kere alıp çalmıya başladı mı, uçtukça havaların enginliğine açılan kartallar gibi, iştahı artıyordu.

O gece uzun, sürekli, renk ve ışıktan örülmüş taksimlerini dinledik. Kemençe de çalarmış. Fakat hakikî Nevres, bence hazin, titrek, kısık;ama canevinde akisler bırakan tatlı sesile söylediği türkülerin içindedir.

Bu türküleri onun sanatkâr menşurlarından geçince, sihirbaz eli dokunmuş çakıllar gibi incileşiyor. O:

«Karşıdan atlı geçti,
Nalın parlattı geçti.»

Diye bir serhat türküsü söylerken, siz, bu nal şimşeklerinin parıltısını tellerde, şakırtısını udun göğsünde duyardınız.

Hakkı Süha

HADIM SADRAZAMLAR

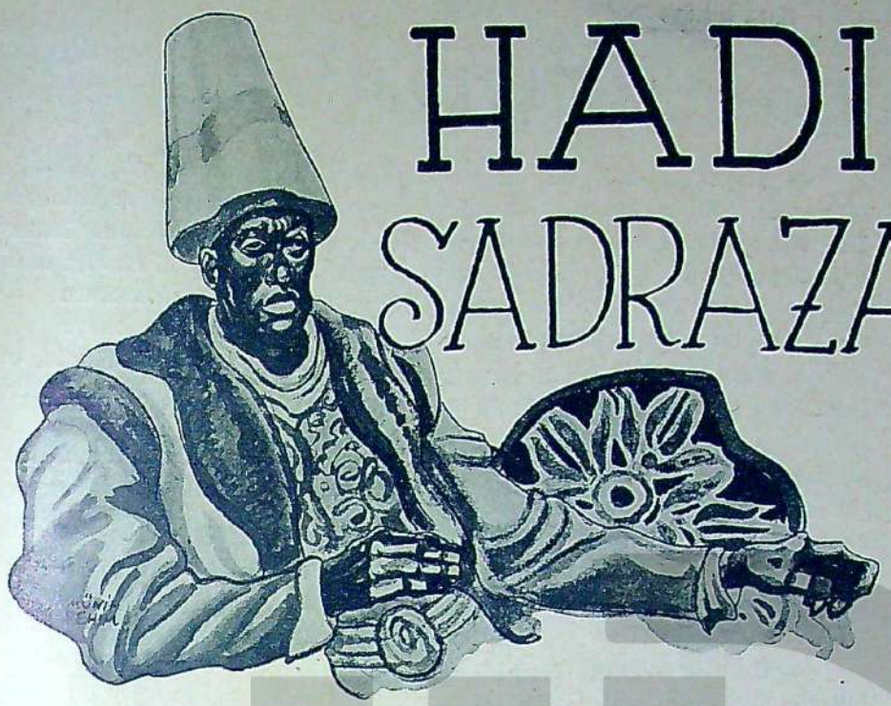

Saltanat ocaklarında bütün şiddetile hüküm süren şehvaniyet saraylarda hadımlar denen gayritabiî bir sınıfın türemesine sebep olmuştur. Prensler ki, karınları tok ve sırtları pek olduğu için yalnız nefsani arzularının tatminini düşünen beyzadelerdi. Metreslerini kadınlara bile emanet edemiyerek erkekleri kadınlaştırmak usulünü icat etmişlerdir. Hadım köleler kullanmak âdeti pek eskidir. Firavunların, Kayserlerin saraylarında, Roma ve Bizansın kibar konaklarında bu cins kölelere rağbet pek fazlaydı. Bir çok Türk hükümdarları, Selçukîler, Eyyubîler, Kölemenler, zenci veya ak Enük'ler kullanıyorlardı ki bunlarin arasında mühim makamlara yükselenler de vardı. Hattâ halk arasında fıkralarile meşhur olan «Karakuş» Salâhaddin-i Eyyubînin sevgi ve itimadını kazanmış bir hadım köleydi. Osman oğulları damat oldukları Bizans saraylarının teşrifat ve ihtişamını kendi saraylarına adapte ederken bu hadım köle kullanmak usulünü de ihmal etmediler. İlk defa İkinci Murat harem-i hümayun hizmetleri için ak ağalar istihdamını icat eylemiş ve bunlar içinde mertebe sırasile kapı ağalığı, hazinedar başılık, saray ağalığı, kilercibaşılık gibi memuriyetler ihdas olunmuştu. Doğuştan hadım olanlarla sonradan sarayda hadım edilen kölelerden teşekkül eden bu ak ağalar sınıfı Üçüncü Murad zamanına kadar sarayda imtiyazlarını muhafaza ettiler. Fakat akağaların bir kısmı bazan tam mânasile hadım olmuyor, bu yüzden haremde münasebetsiz hâdiseler çıkıyordu. Üçüncü Murat zamanında bir harem ağasının bir cariye ile münasebette bulunduğu duyularak sarayda büyük bir skandal çıkmış ve 1582 tarihinde Babüssaade ağalığı, Darüssaade ağalığından ayrılarak akağaları haremden kovulmuştur. Bu hâdise esnasında kızlar ağası olan Habeş Mehmet ağanın dokuz sene sonra vefatı üzerine ilk defa Server ağa adında bir zenci kızlar ağası oldu. Bir ara yine akağaları hareme alınmış ve 1595 tarihinden itibaren harem hizmetleri ve kızlar ağalığı katî şekilde zencilere geçmiştir. Bu tarihten sonra zencilerin nüfuzu gitgide artmış Mustafa, Süleyman, Beşir ağa gibi bir çok siyahîler Osmanlı tarihinde âdeta bir Atabek ve diktatör rolü oynamışlardır. Zencilerin bu nüfuzunu kırmak istiyen Silâhtar Ali paşa 1716 da Mısır kadısına bir hüküm göndererek «saray saltanatı tavaşi namına havaşiden» kurtarmak için «kat'ı âlet-i tenasül emri mezmumunun» kaldırılmasını bildirmiş fakat onun şehadeti üzerine bu yasak pek az sürmüştür. Fatihten akağaların gözden düştüğü tarihe kadar geçen devirde altı adet akağası sadaret makamına geçmiştir ki bunların arasında hiç umulmıyacak derecede cesur kumandanlar, isimleri daima hürmetle anılmıya lâyık muktedir vezirler vardır (*). Hattâ bunlardan ikisi vazifeleri yolunda ve pek şerefli bir şekilde şehit düşmüşlerdir. Osmanlı tarihinde ilk hadım sadrazam İkinci Beyazıt zamanında iki kere bu mevkii işgal eden Hadım Ali paşadır. Ali paşa Fatih devrinde sarayda yetişmiş yüksek fikirlere sahip, cesur, gayretli bir devlet adamıydı. Vilâyetlerde faydalı hizmetleri, Mısır, Şam, Mora harblerinde yararlığı ile temayüz etmiş, Mora yarımadasında bulunan «Modon» ve «Koron» kalelerini Osmanlı ülkesine ilhak eylemişti. İki sadareti yedi yıl sürmüştür. İstanbulda namiyle anılan iki cami ve bir medrese yaptıran bu kıymetli vezir, zamanında ilmin ve edebiyatın büyük bir hâmisiydi. Her ay bir defa âlimleri, şairleri sarayında toplar, onlara cömertliği bazan israf derecesini bulurdu. Yalnız bir günde üç yüz kese dağıttığı hikâye olunur. Bir çok eserler kendisine ithaf edilmiştir ki bunlar arasında Bitlisli İdrisin meşhur Osmanlı tarihi zikre şayandır.

Ali paşa Osmanlı tarihinde şehit olmuş ilk sadrazamdır. Senelerdenberi Şah İsmail mezhep dâvasile Osmanlı ülkesini içerden fethe çalışan müthiş bir siyaset takip ediyordu. Bu siyasete âlet olan ve «Şeytan kulu» namile anılan Karabıyık oğlu, «bana erenlerin işareti gelmiştir. Hâlâ sahib-i zuhur olan Şah İsmailin halifesiyim. Bundan sonra devlet ve saltanat bizimdir» yolundaki tahriklerile başına binlerce kişi toplamış, nihayet bütün «Tekke» ahalisi Osmanlı idaresine karşı isyan etmişti. Civar köyleri basıp şekavetle geçinen âsilerin merkezi Elmalı köyü idi. İsyanı bastırmıya memur edilen Anadolu Beylerbeyi Karagöz paşa Şeytan kuluna ehemmiyet vermiyerek bin kişilik bir kuvvetle âsiler üzerine yürümüş fakat pusuya düşerek ölümlerin en müthişi olan kazığa oturmak cezasına uğramıştı. Şah İsmaile karşı pek gevşek davranan Fatihin iradesiz oğlu gittikçe büyüyen isyanı bastırmıya Hadım Ali paşa ile Şehzade Ahmedi memur etti. Vezir-i âzamın büyük bir ordu ile geldiğini duyan Şeytan kulu tabiî bir kaleye benziyen Kızılaya boğazına çekilmişti. Her taraftan duvar gibi muazzam kayalarla muhat olan bu vâdinin iki methali vardı ki biri Karaman cihetinde bulunuyordu. Garptaki methali tutan Ali paşa Karaman cihetindeki geçidin de Ka-

(Lûtfen sahifeyi çeviriniz)

(*) Eski, yeni birçok biyoğrafi eserleri 1622 tarihinde sadarete geçen Gürcü Mehmet paşanın tavaşi olduğunu kaydetmiyerek hadım sadrazamların sayısını bir eksik göstermişlerdir.

raman valisi Şehzade Alemşahın lâlası Haydar bey tarafından kapatılmasını emretmişti. Ablukadan otuz sekiz gün sonra kayalar arasından kendisine bir yol açan Şeytan kulu Haydar bey fırkasını mahvederek Kayseri yoliyle Sıvasa kaçtı. Ancak iki gün sonra vaziyetten haberdar olan Ali paşa düşmanın peşine düşerek Sarmısaklık köyü civarında yetişmiş ve yanında bulunan pek az askerle orada şiddetli bir muharebeye tutuşmuştur. Gerçi âsiler bozularak Şah kulu katledildi. Fakat Ali paşa da, şair Mesihînin mersiyesinde : «Kalb-i paşa ile peygân-ı adüv. Kan yılaştı ve karındaş oldu» tarzında tasvir ettiği gibi ilk saflarda kahramanca döğüşürken göğsünden vurulup şehit düştü. Nami hürmetle anılmıya lâyıktır.

Osmanlı tarihinin ikinci şehit sarzamı olan Hadım Sinan paşa da hamiyetli, cesur bir kumandandı. Yavuzun iki büyük seferinde de unutulmaz hizmetler ifa etmiştir. Sinan paşa Ikinci Beyazıt zamanında köle olarak saraya alınmış bir akağasıydı. Çaldıran savaşında Rumeli beylerbeyi olarak ordunun sol cenahına kumanda etmiş ve o parlak zaferin kazanılmasında hükümdardan sonra en çok onun gayreti müessir olmuştu. Yavuz, Çaldırandan sonra Hersek zade Ahmet paşanın azli üzerine sadarete onu getirmiş ve senelerdenberi aradığı veziri nihayet bu kıymetli kumandanın şahsında bulmuştu. Sinan paşanın kudret ve yararlığı asıl Mısır seferinde görüldü. O kadar ki hiç bir felâket karşısında sarsılmıyan Yavuz Sultan Selim onun şehadetini duyunca şahane bir teessüfün örneği olan o meşhur cümleyi savurmuş:

« — Mısırı aldık ama Sinanı kaybettik bilmem bu ülke onun yerini tutar mı?» demişti.

Yavuz Mercidabıkta Kansogorinin büyük ordusunu perişan ettikten sonra Sinan paşa da Gazzede ikinci bir Mısır ordusunu yenmiş ve Türk ordusu üç asır sonra Napolyonun daha müterakki vasıtalarla yirmi günde geçtiği çölü on günde aşarak Mısıra girmişti. Mısır sultanının yeğeni Tumanbay yeniden hazırladığı büyük bir ordu ve amansız bir intikam hırsile onları Adiliye civarında bekliyordu. Sultan Selim Mısır ordusunun pek müstahkem olan mevzilerine cepheden taarruzu doğru bulmamış ve Sinan paşayı sağ cenaha tâyin ederek düşmanın sağ cenah gerisinden bir çevirme hareketi yapmıya karar vermişti. Bu mahirane hareket geceleyin icra ediliyor ve seherle beraber cesaret ve şiddetile meşhur, birbirinin kanına susamış iki ordu arasında tarihin en kanlı savaşlarından biri başlıyordu. Sinan paşa o gün hârikalar yaratmıştı. Şiddetli bir hücumla düşmanın sol cenahını yaran cesur kumandan geçkin yaşına rağmen levendler gibi ilk saflarda döğüşüyor ve kılıcını havada sallıyarak askere nutuklar söylüyor:

— Aslanlarım, kahramanlarım! Padişah uğrunda can vermek sermayei iftiharımız, kılıç yüzünden dönmemek yegâne kârımızdır.

Diyordu. Bu sırada ordularının yenilmiye yüz tuttuğunu gören Kölemen Emîrleri bunca yıllık ocaklarının namusunu pâyimal eden Osmanlı hükümdarına kanlı bir intikam hazırlamışlar, Emîrlerin en cesurlarından Tumanbay, Alanbay, Kurtbay Yavuzla iki Türk kumandanını diri veya ölü tutmıya ant içmişlerdi. Kölemenlerin en güzidelerinden seçilen serapa çelik zırhlar giyinmiş bir süvari fırkası üç fedainin kumandası altında Mısır ordusunun sol cenahından ayrılarak büyük bir hızla Türk ordusuna hücum etti. Tumanbay hissesine padişahı almış, fakat sancaklar altında bulunan Sinan paşayı Yavuz zannetmişti. Alanbay Mahmut beyi, Kurtbay da Hazinedar Ali beyi öldürecekti. Müthiş fedailer öyle bir intikam arzusile yeniçeri saflarını yarmışlardı ki üçü de bir yıldırım gibi hedeflerine isabet ederek mızraklarını şikârlarının göğüslerine sapladılar ve — yalnız Alanbay yaralı olarak — ordularına dönmiye muvaffak oldular. Selim, sadrazamın yaralandığını duyunca çok müteessir olmuş ve geri alınmasını emretmişti. Fakat ihtiyar kumandanı yarasından ziyade harb meydanından ayrılmak müteessir ediyor ve bir mahfe üzerinde zafer meydanından uzaklaşırken yine askerleri teşcie çalışarak:

« — Aslanlarım! Saflarınızdan bir padişah askeri eksik olmakla muvaffakiyetiniz eksilmez. Siz yalnız düşmandan yüz çevirmemiye gayret edin!» diyor ve gözlerinden yaşlar dökülüyordu. Sinan paşa son nefesini verirken Reydaniye savaşı parlak bir zaferle nihayet bulmuş ve Kahire yolu Türk ordusuna açılmıştı.

Hasan Adnan GİZ

Kısa hikâye:

TEDAVİ

— Hayır, doktor, ben derdimi biliyorum. Ne söyleseniz inanmam. Ben ahmak bir adamım. Anamdan öyle doğmuşum. Fakat ahmak kalmak ta istemiyorum. Siz doktorsunuz, buna bir çare bulamaz mısınız?

— Ümit ederim. Tıbbın en yeni keşiflerini sizde tatbik edeceğim.

— Aman, doktorcuğum, beni bu dertten kurtarın ne isterseniz vereyim. Mektepte bir hocam vardı. Bana her gün: «Ulan, âlemde aklın olmalıydı da ne ahmak olduğunu anlamalıydın!» derdi. Beni akıllı bir adam yapabilecek misiniz?

— Ümitsiz değilim. Kendi keşfettiğim bir usulü size tatbik edeceğim. Balık tedavisi yapacağım!

— Ne isterseniz yapın, beni ahmaklıktan kurtarın da..

— Bilirsiniz ya, balıkta fosfor vardır. Fosfor, dimağ için en iyi gıdadır. Balık yemek suretile akıllanacağınızı çok umuyorum.

— Oh, oh, ne âlâ... Her gün tekir veya kalkan yerim, şimdi de tam mevsimi... Hemen Balıkpazarına gideyim.

— Yok.. Böyle olmaz!

— Nasıl?

— Her gün bir okka balık alıp buraya geleceksiniz. Yiyeceğiniz balığı muayene edeceğim ve miktarını söyliyeceğim. Tedavi ücretini konuşmadık. Beher vizite on lira. İyi olunca da beş yüz lira vereceksiniz.

— Akıllanayım da kolay!

— Peki öyleyse... Zihninizi bu işlerle fazla yormayın. Hemen tedavinize başlıyoruz.

— Allah sizden razı olsun, doktor!..

★

— Hoş geldiniz, hani balık?

— Doktor, benimle eğlenmeyin!

— Neden?

— Neden olacak. İki aydanberi buraya geliyorum. Her gün bir okka balığın yarısını size bırakıp gidiyorum. Üste de on lira vizite parası...

— Ey, ey, devam et!

— Bulmuşsunuz bir ahmak yolup duruyorsunuz...

— Mükemmel, devam edin.

— Hiç insan balık yemekle akıllanır mı?

— Susun. Nankörlük etmeyin. Usulüm tam tesirini gösterdi. İnsanın balık yemekle akıllanmıyacağını anlamanız, akıllandığınıza tam bir delildir. Mukavele mucibince verin beş yüz lirayı bakayım!

K. Ş.

BEYAZ SELVİ

Halide Nusret ZORLUTUNA

TEFRİKA : 13

O çıplak kafalı, çıplak ruhlu adam. Bir kelime ile: Ölü adam!

Ah, onunla yaşamıya nasıl tahammül ettiğinize şaşıyorum. Bütün bir gençliği onun uğruna harcadınız. Hem ne gençlik! Ne zengin, ne muhteşem, ne harikulâde bir gençlik!...

Onunla evlendiğiniz vakit genç kız bile değildiniz Nadide. Çocuktunuz âdeta. O ince uzun vücudunuz, bütün müterreddit çizgilerile kafamın ve gözlerimin içindedir: İncecik bir kız çocuğu vücudu!...

Sonra, bundan on yıl evvel sizi göz kamaştırıcı muhteşem bir kadın güzelliği içinde gördüğüm zaman şaşkınlıkla beraber isyan da duymuştum. O hassas, ince, tüy kızı eriten bu mağrur ve uzak genç kadından sanki nefret ediyordum... Ve nihayet bugünkü «Beyaz selvi» mânevî maddî tam bir olgunluk içinde eski şairlerin «nurdan selvisi» gibi uzanan ve Allahın bütün nimetlerini kirpiklerinin ardında gizliyen esrarlı güzel kadın!...

«Ölü adam» bu kadınların hepsine sahip oldu!

O, size yirmi uzun senedenberi sahiptir. Ben, bu müddetin yüzde birine, binde birine razıyım... Ve ondan sonra rahat, mesut ölebilirim Nadide.

Bir lâhzacık benim ol, bir tek lâhza. Fakat mânen ve maddeten benim, yalnız benim ol!... Bunu istiyorum ve hayatta bundan başka istediğim yok.

XVI.

Kocanın insana yüksekten bir bakışı var ki fena halde sinirime dokundu. Sanki meşhur ve zengin bir doktor olmak onu bütün insanların üstüne çıkarmış gibi! Budala!... Bana o suratsız köpeği kadar bile ehemmiyet vermedi; sofradaki mevcudiyetimin farkında bile olmamış göründü.

— Bitmedi —

Din ve Bilgi

(Baştarafı 4 üncü sahifede)

Lâikliğin yanlış anlaşılması : Türkiye Cumhuriyeti, din işlerile dünya işlerini birbirinden ayırdı, fakat dinsizliği ilân etmedi. Bir çoğumuz, hususile iç düşmanlarımız, buna insanları hayvanlardan ayıran ve bir milleti ayakta tutan mâneviyattan sıyrılmak mânasını verdiler. Bu çok yıkıcı fikrin tesirile, milletin fertlerini birbirine bağlıyan mânevî bağlar çözülüyor, millet durduğu yerde eriyor. Eski Türklerde bir (Allah korkusu) vardı. Bu, kültür yerine geçerdi. Mâneviyat ve insan haysiyeti bunun üzerinde dururdu. Şimdi ise, çoğumuz, dini bıraktık, (kültür) e de sahip olamadık. Çünkü, buna sahip olmak çok kolay değildir. Şimdi, biz, gayet meşum bir **«mânevî bocalama devri»** ndeyiz. Vatan sevgisi de yok. Çünkü, bir millet ne kadar kültür sahibi olursa o kadar şuurlu olur, ve vatan sevgisi de o millette o kadar artar: İngiliz-ler, Almanlar, Japonlar gibi. Onun için, şimdi, gazetelerde, her gün, kocaman bir hırsızlık havadisi okuyoruz. Hani nerede ise, yalnız midesini düşünen hayvanlar derekesine düşeceğiz.

Japonların akıllılığı: Japonlar, Garbın müspet bilgi ve tekniğini almıya karar verirken ,eski örf ve âdetlerini, dinlerini de muhafaza ettiler. Onlar, çelik ruhlu, çok uzakları görebilen bir millet imiş.

Dr. Mustafa Hakkı AKANSEL

Bir açık mektubun çıkarttığı dâva

(Baştarafı 5 inci sahifede)

vüzkâr lisan kullanmak suçile bir sene hapse mahkûm edildim. Cezam katiyet kesbetti ve 26 kânunuevvel 1932 den 29 teşrinievvel 1933 tarihine kadar Konya ve Sinop hapisanelerinde yattım. 1933 Cumhuriyet bayramında çıkan af kanunile cezam affedildi. Tekrar devlet hizmetine alınmam için o zaman Maarif Vekili olan Hikmet Bayur vasıtasile mahkûm olduğum cürmün taallûk ettiği Gazi Hazretlerinden müsaade istihsal edildi. Kanunen vazifeme mâni hiç bir husus olmadığı hakkında da Maarif Vekâleti Müdirler Encümeni kararı ve o zaman Vekâletin hukuk müşavirliğini yapan Hâmit İncenin mütalâasile tekrar hizmete alındım.»

Bundan sonra Nihal Atsızın müdafaa avukatlarından Hâmit İnce dedi ki:

« — Sabahaddin Ali dâvayı basit bir hakaret kadrosu içine almak istiyor. Bu dâvanın kökleri ruhlarda, kafalarda, vicdanlardadır. Bu dâva iki imanın çarpışması milliyetçilikle, kommünizmanın musaraasıdır. Bu sözlerimizin delillerini tafsilâtile derin maziye geçerek ve dâvacının mahiyetini belirterek izah edeceğiz. Ancak kendisinden daha önce bir istizanda bulunuyoruz: İstiyor mu hiyanetini ispat edelim?»

Hâmid İnce, Sabahaddin Aliden bu noktanın ispatını isteyip istemediğinin sorulmasını diledi.

Hâmit İnce ayrıca Konyadaki dâva dosyasının da getirilmesini istemişti.

Mahkeme icabını düşündü. Vatan hainliğinin ispatına razı olup olmadığının Sabahaddin Alden sorulması hakkındaki talebin reddine ve Nihal Atsızın sabıkası olup olmadığı hakkında yazılmış olan tezkerenin mahallinden telgrafla tekidine karar verdi ve duruşmayı mayısın 3 üncü çarşamba sabahına bıraktı.

Bulayır ve Namık Kemalin mezarı

(Baştarafı 12 nci sahifede)

rini bodur fundalıkların beneklediği bu sırtların altı yüz yıl evvelki durumu gözlerimin önünde canlanıyor. Kasaba kenarında kurulan çadırlardan leventlerin, nâralarına atların kişnemeleri karışarak herşeyden bir hazırlık telâşı yükseliyor. Süleyman paşanın muhteşem çadırı önünde iri bazuları sıvalı kollarından görünen, başları traşlı, ordu dili ile emir verir gibi konuşan leventler. Avcılık meraklı olan Süleyman paşa hemen otağının yanından başlıyan ormana avlanmıya çıkmak üzeredir. Köpekler, zaarlar, omuzlarda dolaştırılan doğanlar ve borazancılarla kafile hazırdır. Beyaz atı üzerinde Süleyman paşa heykel endamı ile alayın başında bir nara, ve coşkunluk seli halinde ormana dalıyorlar. Bir yanda Saroz, bir tarafta Marmara aslan yeleleri gibi köpürerek bu coşkunluğa katılıyorlar. Akisler bırakarak birbiri arkası sıra patlıyan silâh sesleri. Fakat ne var? Anî bir sessizlik bütün ormanı sarıyor. Süleyman paşa başı bir dala çarparak ak atından al kanlar içinde yeer devrilmiştir. Av alayı ok kollarında bir yas dönüşü yapıyor. Şimdi, coşan iki deniz birer aslan postu gibi serilmiş. Kafile onun nâşını buraya, imanını gönüllerine gömüyor.

Dekor değişiyor. Etraf, inen akşam karanlıkları arasından güç seçilmektedir. Parkta kimseler kalmamış. Vatan şairi ile bize bu toprakları ilk kazandıran kahramanı bağrında saklıyan bahçeden çıkıyoruz. Gelen atlarımıza biniyoruz. Sırttaki yeldeğirmeni ağır ağır karanlıkları dağıtıyor.

Yarımada Geliboluya doğru iki deniz arasına uzanan şehit bir yarımada... Biz Koruköye doğru yollanırken tümen bandosu bir cenk marşı çalıyordu...

Kadri GÜRÜN